

FIRAT TIP MERKEZİ MUTFAK PERSONELİNDE BARSAK PARAZİTLERİNİN SIKLIĞI*

Mustafa KAPLAN

Salih KUK

Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji Anabilim Dalı Elazığ-TÜRKİYE

Geliş Tarihi: 12.03.2002

Incidence of Intestinal Parasites in the Kitchen Personnel of Fırat Medical Centre

Summary

This study was carried out in order to determine the intestinal parasite distribution in kitchen personnel of Fırat University, Fırat Medical Centre.

Ten of the 61 all male cohort (16.39 %) was found to have intestinal parasite. There was two species of parasite in only one person and others had only one species. 2 of the parasites were helminth and 8 were protozoon.

In conclusion, the incidence of intestinal parasites in kitchen personnel is similar to that is seen in general population. To look for non-pathogen or questionably pathogen protozoon in addition to pathogen protozoons and helminths more carefully during porter examination of kitchen personnel may supply information about fulfilment of the hygienic rules by these people.

Key Words: Intestinal parasites, kitchen personnel

Özet

Bu çalışma, Fırat Üniversitesi, Fırat Tıp Merkezi mutfak çalışanlarında barsak parazitlerinin dağılımını saptamak amacıyla yapıldı.

Çalışmaya alınan tamamı erkek 61 kişinin 10'unda (%16.39) barsak paraziti saptandı. Olgulardan yalnız birinde iki parazit bulunurken diğer olgularda tek parazit saptandı. Saptanan parazitlerden 2'si helmint 8'i protozoon idi.

Sonuç olarak, Fırat Tıp Merkezi mutfak çalışanlarında saptanan barsak paraziti oranı Elazığ'da daha önce yapılmış olan koproparazitolojik çalışmalardan elde edilen oranlarla uyumludur. Mutfak personelinin portörlük muayenelerinde patojen protozoon ve helmintlerin yanı sıra apatojen ya da patojenliği tartışmalı protozoonların dikkatle araştırılmasının bu kişilerin hijyen kurallarına uyumu hakkında bilgi verebileceği kanısındayız.

Anahtar Kelimeler: Barsak parazitleri, mutfak çalışanları

Giriş

Paraziter hastalıkların görülme sıklığı gelişmemiş veya az gelişmiş ülkelerde oldukça yüksek olup yurdumuz için halen önemini koruyan bir sağlık sorunudur (1-4). Yurdumuzda barsak parazitlerinin görülme sıklığı hakkında toplumun farklı kesimlerinde ve çok sayıda çalışma yapılmıştır. Toplu yaşamının barsak parazitlerinin görülme sıklığını arttırdığı bilinmektedir.

Barsak parazitlerinin yayılmasında besinlerin kontaminasyonu önemli bir faktördür (3, 4). Bu noktada, besinlerin işlenmesi ve sunumunda görev alan mutfak çalışanlarının hasta ya da taşıyıcı olup olmadıkları ve kişisel temizlik alışkanlıkları besinlerin kontaminasyonu yönünden önem

kazanmaktadır. Aynı zamanda kontamine besinlerin işlenmesi sırasında barsak parazitlerinin mutfak çalışanlarına bulaşabilme olasılığı da bu meslek çalışanlarını risk grubu yapmaktadır.

Bu çalışmamızda Fırat Tıp Merkezi mutfak çalışanlarında barsak parazitlerinin görülme sıklığını araştırmayı amaçladık.

Materyal ve Metot

Çalışmaya 1 Ocak-28 Şubat 2001 tarihleri arasında Fırat Üniversitesi, Fırat Tıp Merkezi mutfağında çalışan 61 kişi alındı. Çalışmaya alınan her kişiden farklı günlerde üç kez kapaklı plastik

* 12. Ulusal Parazitoloji Kongresi'nde (24-28 Eylül 2001, Elazığ) sunulmuştur.

dışkı kapları ile dışkı ve anal bant örnekleri alındı. Dışkı örnekleri bekletilmeksizin nativ, lügol ve doymuş tuzlu su ile flotasyon yöntemleri ve trichrome boyama yöntemi ile preparatlar hazırlanarak incelendi.

Bulgular

Çalışmaya alınan tamamı erkek 61 kişinin 10'unda (%16.39) barsak paraziti saptandı. Olgulardan yalnız birinde iki parazit bulunurken diğer olgularda tek parazit görüldü. En sık saptanan parazit *Entamoeba coli* (%4.91) idi (Tablo 1). Parazit saptanan olguların 2'sinde helmint 8'inde ise protozoon görüldü.

Tablo 1. Mutfak personelinde saptanan barsak parazitlerinin dağılımı

Parazit Türü	Sayı	%
<i>E. coli</i>	2	3.27
<i>B. hominis</i>	2	3.27
<i>G. intestinalis</i>	2	3.27
<i>E. hartmanni</i>	1	1.63
<i>H. nana</i>	1	1.63
<i>E. coli</i> + <i>I. butschii</i>	1	1.63
<i>E. vermicularis</i>	1	1.63
Toplam	10	16.39

Tartışma

Bu çalışmada, Fırat Üniversitesi Fırat Tıp Merkezi mutfak çalışanlarının %16.39'unda barsak paraziti saptandı. Elazığ'da değişik popülasyonlarda yapılan çalışmalarda barsak paraziti görülme oranının %7.56-97.4 arasında değiştiği bildirilmiştir (5-12). Çalışmamız ile benzer popülasyonu araştıran çalışmalarda toplumdan saptanan oranlara benzer sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Dağcı ve arkadaşları (13) Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi mutfak personelinin %12.1'inde, Yazar ve arkadaşları (14) ise Erciyes Üniversitesi mutfak personelinin %40.21'inde barsak paraziti saptadıklarını bildirmişlerdir. Saptadığımız %16.39'luk oranın gerek ilimizde değişik popülasyonlardan bildirilen gerekse benzer popülasyondan bildirilen diğer sonuçlarla uyumlu olduğu görülmektedir.

İlimizde 1989 yılında gıda ile ilgili meslek gruplarında yapılan bir çalışmada serum fizyolojik ile direkt bakı yöntemi kullanılarak çalışanların

%14.4'ünde helmint bulunduğu protozoonların ise önemsiz düzeyde olduğu bildirilmiştir (15). Serum fizyolojik ve lügol ile direkt bakı yanı sıra doymuş tuzlu su ile flotasyon yöntemi ve trichrome boyama yöntemi kullanmamız nedeni ile özellikle protozoonlar açısından sonuçlarımızın daha duyarlı olduğu kanısındayız. Çalışmamızda helmintlere %3.27 oranında rastlanırken protozoonların oranı %13.11 idi. Flotasyon ve trichrome boyama yöntemleri kullanılan benzer gruplardaki çalışmalarda Dağcı ve arkadaşları (13) ile Yazar ve arkadaşları (14) da protozoonların oranını helmintlere göre yüksek bulmuşlardır.

Çalışmamızda görülen bir başka bulgu da saptanan protozoonlar içinde apatojen *Entamoeba coli*, *Entamoeba hartmanni* *Iodamoeba butschii* ve patojenliği tartışmalı veya belli kriterlerle sınırlı olan *Blastocystis hominis*'in %60 gibi önemli düzeylerde görülmesidir. Bu etkenler herhangi bir hastalıkla ilişkilendirilmemeseler bile dışkı ile bulaş olduğunun ve kişisel hijyen yetersizliğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilirler. Dağcı ve arkadaşları (13) ile Yazar ve arkadaşlarının (14) mutfak personelinde yaptıkları çalışmalarında da benzer bulgular görülmektedir.

Yazar ve arkadaşları (14) parazit saptanan olguların %18.9'unda, Dağcı ve arkadaşları (13) ise %11.1'inde iki veya daha fazla parazit bulduklarını bildirmiştir. Çalışmamızda oldukça benzer sonuçlar alınmış olup olgulardan yalnız birinde (%10) iki parazit bulunurken diğer olgularda tek parazit saptandı.

Sonuç olarak, Fırat Tıp Merkezi mutfak çalışanlarında saptanan barsak paraziti oranı Elazığ'da daha önce yapılmış olan koproparazitolojik çalışmalardan elde edilen oranlarla uyumludur. Saptadığımız parazitlerin %80'i protozoon olup önemli bir kısmını apatojen ve patojenliği tartışmalı veya belli kriterlerle sınırlı olan protozoonlar oluşturmaktadır. Her ne kadar patojen parazitler saptanmasa da bu protozoonların varlığı dışkı ile bulaşım olduğunu ve kişisel hijyen yetersizliğini göstermesi açısından önemli kabul edilebilir. Mutfak personelinin portörlük muayenelerinde patojen protozoon ve helmintler yanı sıra apatojen ya da patojenliği tartışmalı protozoonların dikkatle araştırılmasının bu kişilerin hijyen kurallarına uyumu hakkında bilgi verebileceği kanısındayız.

Kaynaklar

1. Saygı G. Temel Tıbbi Parazitoloji. 1. Baskı. Sivas. Esnaf Ofset Matbaacılık. 1998.
2. Bilgin Y. Parazite hastalıklarda savaşında karşılaşılan sorunlar ve çözüm yolları. Türkiye Parazitoloji Dergisi 1980; 3: 1-2.

3. Unat EK, Yücel A, Altaş K, Samastı M. Unat'ın Tıp Parazitolojisi. İnsanın Ökaryonlu Parazitleri ve Bunlarla Oluşan Hastalıkları. 5. baskı. İstanbul. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Vakfı Yayınları. 1995.
4. Markell AK, Voge M, John DT. Parasite, parasitism and host relations. In: Ozmat S, editor. Medical Parasitology. 7th edition. WB Saunders Company. Mexico, 1992.
5. Aşçı Z, Yılmaz M, Ay S, Barlas HH. Harput Çocuk Yuvası 6-12 yaş-grubu çocuklarında parazitolojik incelemeler. Türkiye Parazitoloji Dergisi 1991; 15: 83-87.
6. Aral M, Kerküklü F, Erkmn N, Ay S, Bulut V, Yılmaz M. Elazığ Çocuk Yetiştirme Yurtları ve Akıl ve Ruh Sağlığı Hastanesi'nde yapılan parazitolojik incelemeler. Türkiye Parazitoloji Dergisi 1999; 23: 41-44.
7. Yılmaz M, Kökçam İ, Ay S, Seçkin N. Elazığ Akıl ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ndeki hastalarda bağırsak parazitlerinin dağılımı. Türkiye Parazitoloji Dergisi 1989; 13: 51-53.
8. Yılmaz M, Ay S, Kılıç SS, Kökçam İ. Elazığ Merkez ve bazı köy okullarında bağırsak parazitlerinin dağılımı. Türkiye Parazitoloji Dergisi 1989; 13: 55-58.
9. Yılmaz M, Ay S, Orak S, Aşçı Z, Yücel AY. Elazığ Belediyesi temizlik işçilerinde bağırsak parazitlerinin dağılımı. Türkiye Parazitoloji Dergisi 1989; 13: 59-62.
10. Orak S, Yılmaz M, Erol G, Ay S. Elazığ ili anasınıflı öğrencilerinde koproparazitolojik bir çalışma. Türkiye Parazitoloji Dergisi 1989; 13: 81-86.
11. Özkeklikci A, Gödekmerdan A, Kalkan A, Kaplan M, Aşçı Z. Enfeksiyon hastalıkları dışındaki polikliniklere müracaat eden ishallerde saptanan enfeksiyöz etkenler. Fırat Tıp Dergisi 1998; 1: 403-407.
12. Kaplan M, Gödekmerdan A, Kuk S, Demirdağ K. 2002. İlkokul öğrencilerinde barsak parazitlerinin görülme sıklığı ve eğitimin etkileri. II. Ulusal Tropikal Hastalıklar Kongresi Özet kitabı. 25-29 Eylül 2000 ŞANLIURFA
13. Dağcı H, Yurdagül C, Batram S, Türk M, Budak S. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi mutfak personeline bağırsak parazitlerinin görülme sıklığı ve sonuçlarının koproparazitoloji laboratuvarına gelen hastalarla karşılaştırılması. Türkiye Parazitoloji Dergisi 1999; 23: 45-48.
14. Yazar S, Birhan M, Hamamcı B, Şahin İ. Erciyes Üniversitesi mutfak personeline bağırsak parazitlerinin görülme sıklığı. Türkiye Parazitoloji Dergisi 2001; 25: 359-361.
15. Orak S, Kıracı H, Ertangın C, Erol G, Seçkin N, Tüzün N. Gıda maddesi ile uğraşan Elazığ esnafında helmintlerin yaygınlığı. Türkiye Parazitoloji Dergisi 1990; 14: 59-64.